THG1102
ภาษาศาสตร์ภาษาไทย

อาจารย์กฤติกา ผลเกิด

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์ดั้งเดิม (traditional grammar)
- ไวยากรณ์โครงสร้าง (structural grammar)
- ไวยากรณ์ปริวรรต (transformation grammar)
- ไวยากรณ์การก (case grammar)
- ไวยากรณ์แทคมีมิค (tagmemic grammar)
- ไวยากรณ์อรรถการก (lexi - case grammar)

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์ดั้งเดิม (traditional grammar)
  - เป็นไวยากรณ์ที่ใช้สอนภาษาในยุโรปตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 โดยเฉพาะประเทศอังกฤษ
  - พัฒนามาจากไวยากรณ์กรีกและละติน
  - มีความเชื่อว่า ไวยากรณ์ คือ ศิลปะการเขียนและการพูดอย่างถูกต้อง
  - มุ่งบรรยายภาษาที่ดีและพยายามไม่ให้ภาษาวิบัติ

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์ดั้งเดิม (traditional grammar)
  - ไวยากรณ์ดั้งเดิมจะวิเคราะห์ภาษาโดยเริ่มจากให้คำนิยาม การแบ่งชนิดคำ ส่วนประกอบของประโยค การแบ่งประโยค
  - นักภาษาศาสตร์ชาวไทย เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์โครงสร้าง (structural grammar)
  - เชื่อว่า ภาษามีโครงสร้าง
  - สิ่งที่อยู่ในภาษา เช่น เสียง คำ วลี ประโยค เป็นส่วนประกอบของโครงสร้าง
  - การวิเคราะห์ภาษาจะพยายามหาความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ
  - การศึกษาภาษาศาสตร์แนวนี้เริ่มพร้อมกันทั้งในยุโรปและอเมริกา

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์โครงสร้าง (structural grammar)
  - ยุโรปมีผู้นำ คือ เฟอร์ดินานต์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure)
  - อเมริกามีผู้นำ คือ เลียวนาร์ด บลูมฟิลด์ (Leonard Bloomfield)
  - ชาร์ลส์ ซี ฟรีส (Charles C. Fries) เป็นผู้เสนอทฤษฎีกรอบประโยค เพื่อแบ่งชนิดคำ
  - ผู้ที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดนี้คือ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ โดยเขียนหนังสือชื่อ “โครงสร้างภาษาไทย”

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์ปริวรรต (transformation grammar)
  - ผู้ศึกษาภาษาแนวนี้มีความเห็นว่าไวยากรณ์โครงสร้างยังไม่สามารถวิเคราะห์ภาษาได้อย่างสมบูรณ์
  - เพราะไวยากรณ์โครงสร้างได้แต่ บอกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แยกแยะข้อมูล ได้แต่บอกชนิดของคำแต่ไม่ได้ช่วยให้นักไวยากรณ์ เข้าใจธรรมชาติของภาษา
  - นอม ชอมสกี (Noam Chomsky) ซึ่งเป็นผู้นำแนวคิดนี้
  - เสนอไวยากรณ์ปริวรรตที่อาศัยไวยากรณ์โครงสร้างอยู่

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์ปริวรรต (transformation grammar)
  - ชอมสกีเชื่อว่าภาษาของมนุษย์มี 2 ระดับ คือ
  - ระดับโครงสร้างผิว (surface structure) คือ รูปประโยคที่ใช้จริง
  - ระดับโครงสร้างลึก (deep structure) คือ ประโยคในความคิด
  - การที่จะวิเคราะห์ภาษาได้สมบูรณ์ต้องวิเคราะห์ภาษาทั้ง 2 ระดับ
  - ผู้ที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดนี้คือ อุดม วโรตม์สิกขดิตถ์ และนววรรณ พันธุเมธา

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์การก (case grammar)
  - เป็นไวยากรณ์ซึ่งแตกสาขาออกมาจากไวยากรณ์ปริวรรต
  - ผู้ให้กำเนิดไวยากรณ์การกคือ ชาร์ลส์ เจ ฟิลมอร์ (Charles J. Fillmore)
  - ไวยากรณ์การก มีแนวคิดว่าโครงสร้างวลีประกอบด้วยการก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางความหมายและวากยสัมพันธ์ ระหว่างคำกริยาและคำนามในโครงสร้างลึก
  - ผู้ที่ได้รับอิทธิพลแนวคิดนี้คือ นววรรณ พันธุเมธา โดยเขียนหนังสือชื่อ “ไวยากรณ์ไทย”

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์แทคมีมิค (tagmemic grammar)
  - ปี ค.ศ.1950 ผู้นำของนักไวยากรณ์กลุ่มนี้คือ เคนเนธ แอล ไพค์ (Kenneth L. Pike)
  - ไพค์เป็นนักภาษาศาสตร์ในกลุ่มไวยากรณ์โครงสร้าง
  - การตั้งทฤษฎีสืบเนื่องนี้เกิดจากการวิเคราะห์ภาษาระดับวากยสัมพันธ์ตามแนวไวยากรณ์โครงสร้างยังไม่รัดกุมพอที่จะอธิบายโครงสร้างของวลีและประโยคได้ชัดเจนในบางกรณี ประเภทของคำและหน้าที่ของคำก็เกิดความสับสน

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์แทคมีมิค (tagmemic grammar)
  - ไพค์เสนอไวยากรณ์แทคมีมิคโดยชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างหน้าที่และประเภทของหน่วยทางภาษาซึ่งรวมกันเป็นหน่วยสำคัญทางไวยากรณ์ซึ่งไพค์ตั้งชื่อว่า “แทกมีม” (tagmeme)
  - ทฤษฎีนี้เชื่อเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออก ด้วยเสียง
  - การศึกษาภาษาจึงต้องศึกษาภาคสนามเพื่อให้เห็นพฤติกรรมด้วย ดังตัวอย่างที่เห็นได้จาก พวกมิชชันนารีที่ออกไปเผยแพร่ศาสนา

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์แทคมีมิค (tagmemic grammar)
  - นอกจากนี้ทฤษฎีนี้ยังวิเคราะห์ภาษาคล้ายทฤษฎีโครงสร้าง คือ วิเคราะห์เสียง คำ และ ไวยากรณ์
  - แต่การวิเคราะห์ประโยคแตกต่างกับการวิเคราะห์ส่วนประชิดของทฤษฎีโครงสร้าง
  - ไวยากรณ์ทฤษฎีแทกมีมิคแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับอเนกรรถประโยค ระดับประโยค ระดับวลี ระดับคำ และระดับรากคำ

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์อรรถการก (lexi - case grammar)
  - ทฤษฎีนี้พัฒนามาจากทฤษฎีปริวรรตของ ชอมสกี
  - เนื่องจากผู้นำแนวคิดนี้คือ แสตนลี สตารอสตา (Stanley Starosta) แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาย เห็นว่ากฎปริวรรตของชอมสกีมีอำนาจมากเกินไป บางครั้งอาจอนุญาตให้เกิดโครงสร้างลึกของประโยคได้หลายแบบ จนทำให้ไม่เห็นว่าโครงสร้างลึกแบบใดเป็นแบบสากลที่ควรจะเป็น และทำให้ไม่เห็นลักษณะธรรมชาติของภาษาใดภาษาหนึ่ง
  - ไวยากรณ์อรรถการกจึงไม่มีกฎปริวรรต

มโนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์

- ไวยากรณ์อรรถการก (lexi - case grammar)
  - ต่อมาทฤษฎีนี้ได้รับการปรับปรุงเพิ่มคือ ไม่มีกฎโครงสร้างวลี และถือกริยาเป็นตัวสำคัญที่สุด
  - ลักษณะประจำของ กริยา จะเป็นตัวกำหนดหน่วยทั้งหมดที่จะมาเกิดกับคำกริยา

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- ชาติแรกที่มีผลงานทางภาษาคือ อินเดีย ประมาณ 600 ปี ก่อนคริสตกาล
- โดยนักไวยากรณ์ชาวอินเดีย คือ ปาณินิ (Pāṇini) ได้เขียนตำราไวยากรณ์สันสกฤต ชื่อ อัษฏาธยายี (Aṣṭādhyāyī) ซึ่ง หมายถึง คัมภีร์ 8 บท
- เป็นการศึกษาภาษาด้วยวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่ละเอียดและสมบูรณ์ตามแนวภาษาศาสตร์วรรณนา แม้ในปัจจุบันก็ไม่มีใครเขียนได้ดีเท่า
- ไวยากรณ์ของปาณินิถือว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาภาษาในยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 18

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- เมื่อประมาณ 400-500 ปีก่อนคริสตกาล ได้มีผู้เริ่มศึกษาตัวภาษาคือ เพลโต นักไวยากรณ์ชาวกรีก
- เพลโตได้จำแนกคำออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ คำที่มีความหมาย บ่งบอกผู้กระทำ และคำที่มีความหมายบ่งบอกอาการหรือคุณสมบัติ
- หากเทียบกับปัจจุบันคำทั้ง 2 ชนิดก็คือคำนามและคำกริยานั่นเอง
- ถัดจากเพลโตก็มีผู้ศึกษาคือ อริสโตเติล ซึ่งเป็นศิษย์ของ เพลโต ได้จำแนกคำเป็น 3 ชนิด โดยเพิ่มอีกชนิดหนึ่งซึ่งตรงกับคำเชื่อมในปัจจุบัน
- หลังจากนั้น ประมาณ 300 ปีก่อนคริสตกาล นักปรัชญากลุ่มสโตอิกส์ได้จำแนกคำนามออกเป็น คำนามสามัญและ คำนามวิสามัญ

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- จนเมื่อ 200 ปีก่อนคริสตกาลมีนักศึกษาภาษาชาวกรีกชื่อไดโอนิซิอุส แทรกซ์
- แทรกซ์ จำแนกคำออกเป็น 8 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำสันธาน คำบุพบท คำนำหน้าคำนาม (Article) และคำกริยาสมบูรณ์หรือคำกึ่งกริยากึ่งนาม (Participle)
- ตำราไวยากรณ์ ของแทรกซ์ได้เขียนบรรยายไวยากรณ์กรีกเรื่อง เสียง พยางค์ คำ การจำแนกชนิดของคำ วลี และประโยค การอ่านออกเสียงทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง การศึกษาประวัติที่มาของคำ ฯลฯ กล่าวได้ว่าไวยากรณ์ของแทรกซ์ได้ใช้เป็นแบบอย่างของไวยากรณ์ในสมัยต่อมาอีกหลายศตวรรษ

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- งานในระยะต่อมาเป็นการเขียนไวยากรณ์กรีกของแอพโพโลนีอุส ดิสโคลัส เขียน ไวยากรณ์กรีกเรื่อง ประโยคและกฎเกณฑ์ของการเรียงคำ
- งานเขียนของดิสโคลัสได้กลายเป็นแบบฉบับการเขียนไวยากรณ์ละตินของ พริสเซียน ซึ่งเป็นชาวละติน พริสเซียนเขียนไวยากรณ์ 18 เล่ม ที่กล่าวถึงคำและประโยค นับเป็นไวยากรณ์ละตินที่สมบูรณ์แบบที่เขียนโดยชาวละตินเอง และได้กลายเป็นแบบฉบับของนักไวยากรณ์รุ่นต่อ ๆ มาอีกนับพัน ๆ ปี

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- ต่อจากสมัยกรีกและโรมันก็เข้าสู่ยุคสมัยกลาง การศึกษาภาษายังคงยึดหลักของ แทรกซ์และพริสเซียน จนถึงศตวรรษที่ 12 ปีเตอร์ ฮีเลียส
- ซึ่งมีความเชื่อว่า ไวยากรณ์คือวิทยาศาสตร์ ซึ่งแสดงถึงการเขียนและการพูดที่ถูกต้อง

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- เมื่อปี ค.ศ.1786 การศึกษาภาษาเริ่มตื่นตัวมากขึ้นเมื่อวิลเลี่ยม โจนส์ ได้ศึกษาภาษาสันสกฤตจากไวยากรณ์ของปาณินิ
- โจนส์พบว่า ไวยากรณ์ของสันสกฤตมีความสมบูรณ์ยิ่งกว่าภาษา กรีกและภาษาละตินมาก กล่าวคือ มีระบบอย่างดีและมีข้อยกเว้นน้อยมาก
- นอกจากนี้ภาษาสันสกฤต ยังมีความคล้ายคลึงกับภาษากรีกและละตินมาก
- ทั้งในแง่รากศัพท์และระบบไวยากรณ์จนไม่น่าจะเป็น เหตุบังเอิญ ความคิดของโจนส์ทำให้นักภาษาในสมัยนั้น เริ่มสนใจเปรียบเทียบภาษาในตระกูลต่าง ๆ

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในต่างประเทศ

- ต่อมาเมื่อปลายศตวรรษที่ 19 การศึกษาภาษาศาสตร์ปัจจุบันได้เริ่มขึ้นพร้อม ๆ กันทั้งในยุโรปและอเมริกา
- โดยมุ่งความสนใจไปที่ภาษาพูด และพยายามแยกภาษาพูดออกจากภาษาเขียน
- นอกจากนี้นักภาษาศาสตร์ยังเน้นวิธีการศึกษาภาษาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งภาษาศาสตร์สมัยใหม่” คือ เฟอร์ดินานต์ เดอ โซซูร์
- หลังจากสมัยของเดอ โซซูร์ ก็มีนักภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงอีกมากมายแยกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มไวยากรณ์โครงสร้าง กลุ่มไวยากรณ์การก กลุ่มไวยากรณ์แทกมีมิค เป็นต้น

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในประเทศไทย

- ราตรี ธันวารชร (2541: 8-9) ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในประเทศไทยว่า ผู้ที่ทำหน้าที่บุกเบิกและมีความสำคัญต่อการศึกษาภาษาศาสตร์คือ พระยาอนุมานราชธน
- พระยาอนุมานราชธน ได้ศึกษาเกี่ยวกับนิรุกติศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาย่อยของภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ และได้นำความรู้ดังกล่าวมาสอนนิสิตที่คณะอักษรศาสตร์ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจกล่าวได้ว่าท่านเป็น “บิดาของวิชาภาษาศาสตร์” ในประเทศไทย

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในประเทศไทย

- ท่าน ได้ศึกษาตำราภาษาอังกฤษและเรียบเรียงเป็นตำรา 2 เล่ม คือ
- นิรุกติศาสตร์ ภาค 1 ซึ่งมีเนื้อหา เกี่ยวกับตำนานนิรุกติศาสตร์ กำเนิดของคำในภาษา การแบ่งภาษา ตระกูลภาษา เสียงและการกลาย เสียงในภาษา
- นิรุกติศาสตร์ ภาค 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎการกลายเสียง การลากเข้าความแนวเทียบ คำซ้ำ คำซ้อน
- สรุปได้ว่า ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเป็นสาขาแรกที่เข้าสู่วงการการศึกษา ของประเทศไทย

พัฒนาการของการศึกษาภาษาศาสตร์ในประเทศไทย

- จากนั้นบัณฑิตไทยก็ได้เดินทางไปศึกษาด้านภาษาศาสตร์ต่อที่ยุโรปและสหรัฐอเมริกา และนำความรู้กลับมาสอนที่ประเทศไทย
- โดยวิชาภาษาศาสตร์เริ่มเปิดสอนเป็นครั้งแรก ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งในสาขาวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเปิดใน หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก
- ต่อมาสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ก็ได้เปิดสอนวิชาภาษาศาสตร์ มีเพียงที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้นที่เปิดสอนวิชาภาษาศาสตร์เป็นสาขาวิชาเอกในระดับปริญญาตรี

ประโยชน์ของการศึกษาภาษาศาสตร์

1. ภาษาศาสตร์ฝึกให้ผู้เรียนใจกว้าง มีใจป็นกลาง
2. ภาษาศาสตร์ฝึกให้ผู้เรียนมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลและเป็นระบบ
3. ภาษาศาสตร์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาอื่นๆได้ง่ายและลึกซึ้งขึ้น